



Gemeente Haarlem

**Jack Chr. van der Hoek**

Wethouder Welzijn, Volksgezondheid, Sport, Dienstverlening &  
Communicatie

Retouradres: Stadhuis, Postbus 511 2003 PB Haarlem

Aan de leden van de commissie Samenleving

Datum 2 februari 2011  
Ons kenmerk STZ/WWGZ/2010/422081  
Contactpersoon F.D.J. van Hattem  
Doorkiesnummer 023-5113609  
E-mail fdjhattem@haarlem.nl  
Onderwerp Qat-gebruik Somalische Haarlemmers

Geachte leden,

De heer Aynan (PvdA) heeft in de commissie Samenleving van 18 november 2010 gevraagd de GGD een quick scan te laten uitvoeren door de GGD naar aanleiding van signalen over de negatieve effecten op de gezondheid van het qatgebruik onder Somalische inwoners van Haarlem. Ik heb toegezegd informatie in te winnen bij de GGD en dit aan terug te koppelen. In de commissievergadering van 2 december 2010 heb ik mondeling een tussenstand gegeven met de strekking dat er geen signalen over problematische situaties door Qat-gebruik bekend zijn.

#### Haarlemse gegevens

De problematiek rond het qatgebruik onder Somalische inwoners van Nederland staat sinds enige tijd in de belangstelling. Vanuit de Somalische gemeenschap in Haarlem is er een oproep gedaan qat te verbieden (artikel Haarlems Dagblad 19 november 2010).

In Haarlem bestaat de Somalische bevolkingsgroep uit circa 275 personen. De GGD Kennemerland heeft onder meer tot taak inzicht te hebben in de gezondheidssituatie van de inwoners van Haarlem c.q. van groepen uit de Haarlemse bevolking. Desgevraagd heeft de GGD aangegeven dat er bij hen geen signalen bekend zijn over een problematische situatie bij deze bevolkingsgroep. Ook binnen het OGGz-team van de GGD zijn geen signalen bekend. De doelgroep is te klein om een valide gezondheidsonderzoek te kunnen doen.

Ik heb ook navraag gedaan bij de Stichting Somaliërs Haarlem en Omgeving over de problematiek. Zij meldden dat er in 2009 problemen zijn geweest met tuberculose onder gebruikers en dat er om die reden huizen ontruimt zijn. De GGD is sinds april 2009 bij een aantal adressen waar Somaliërs elkaar ontmoeten langsgegaan. Op dit soort ontmoetingsplekken vindt gemakkelijk overdracht van tuberculose plaats.



## Haarlem

2

De GGD heeft de mensen geïnformeerd en hen proberen over te halen zicht te laten testen. Van ontruiming in verband met besmettingsgevaar is geen sprake geweest. Er is geen aantoonbare relatie tussen qat-gebruik en tuberculose.

### Landelijke gegevens

Buiten het signaal uit de Somalische gemeenteschap zelf zijn er in Haarlem geen signalen dat de gezondheidssituatie onder de Somalische inwoners door qat-gebruik problematisch is. Op landelijk niveau is het qatgebruik ook aangekaart door het Tweede Kamerlid Karabulut (SP). In augustus 2010 heeft hij Kamervragen gesteld aan de toenmalige minister voor Wonen, Wijken en Integratie, van Justitie en van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Deze vragen zijn beantwoord door toenmalig minister Klink van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Ook is recent is een aantal rapporten over dit onderwerp verschenen.

Uit de antwoorden op de Kamervragen en uit de Risicoschatting Qat 2007 van het Coördinatiepunt Assessment en Monitoring nieuwe drugs (CAM) blijkt onder meer het volgende.

Qat-gebruik komt voornamelijk voor binnen de Somalische bevolkingsgroep. De bevolkingsgroep bestaat uit circa 26.000 mensen. Er zijn geen cijfers bekend, noch landelijk, noch lokaal, over het aantal mensen binnen de bevolkingsgroep dat qat gebruikt.

Qat-gebruik is zeker niet de hoofdoorzaak van de achterblijvende sociaal-economische positie en de gezondheid van de Somalische bevolkingsgroep in Nederland. De oorzaken liggen in een opeenstapeling van problemen waaronder ontoereikende kennis van het functioneren van de Nederlandse samenleving, taalproblemen, onverwerkte trauma's, een hoog percentage eenoudergezinnen, grote onderwijsachterstanden, werkloosheid en grote afhankelijkheid van uitkeringen.

De conclusies van het rapport van het CAM luiden onder meer dat de risico's voor de individuele gezondheid en de volksgezondheid als gering worden ingeschat; dat er nauwelijks of geen risico voor de openbare orde is en dat er geen sprake is van betrokkenheid of verwevenheid met georganiseerde criminaliteit.

Regioplan beleidsonderzoek heeft een verkenning naar de maatschappelijke positie van Somaliërs in Nederland uitgebracht (18 juni 2010). In deze verkenning wordt gesteld dat er binnen de Somalische bevolkingsgroep sprake is van een cumulatie van problemen waardoor velen de aansluiting bij de Nederlandse samenleving moeilijk weten te maken. In de rij problemen die Regioplan noemt komt ook qatgebruik voor, maar het wordt niet als significante oorzaak voor de problemen benoemd.

Het Trimbos-instituut heeft in 2010 een studie uitgebracht naar de invloed van qat op de sociaal-economische situatie en de gezondheid van Somaliërs (Qat-gebruik onder Somaliërs in Nederland). In deze studie staat dat op basis van wetenschappelijk onderzoek aangetoond is dat Qat-gebruik lichamelijk niet verslavend is. Geestelijke verslaving komt alleen voor bij langdurig gebruik in grote hoeveelheden. Er is geen eenduidig wetenschappelijk bewijs gevonden voor de invloed van qatgebruik op de sociaaleconomische situatie en de gezondheid van Somaliërs, maar er is wel een relatie tussen beiden.



Haarlem

3

Het Trimbos-instituut heeft deze bevindingen besproken met twee focusgroepen. De deelnemers gaven verschillende voorbeelden van de negatieve invloed van Qat-gebruik op de sociaaleconomische situatie en de gezondheid van de gebruikers. De deelnemers pleiten voor goede voorlichting over qat en de risico's voor de gezondheid omdat een grote groep deze kennis niet heeft.

Het Trimbos-instituut beveelt aan dat er in Nederland meer onderzoek wordt gedaan en dat goede voorlichting wordt opgezet over de gevolgen van problematisch qatgebruik. Deze voorlichting zou vanuit de Somalische gemeenschap zelf moeten worden ontwikkeld om een goede aansluiting met de doelgroep te hebben.

In december 2010 is Qat opnieuw in het landelijke nieuws (het televisieprogramma EénVandaag) gekomen, met name over Nederland als doorvoerhaven naar andere Europese landen.

#### Conclusie

Mijn conclusie is dat de door de heer Aynan genoemde gezondheidsrisico's van Qat-gebruik uit de beschikbare gegevens niet kunnen worden bevestigd. Qat-gebruik kan bij frequent gebruik van grote hoeveelheden weliswaar psychisch verslavend zijn, maar niet anders dan zoals dit bij tabak of alcohol het geval is. Er is geen bewijs voor invloed van qat-gebruik op de sociaaleconomische situatie van de Somalische bevolkingsgroep.

Voorlichting over de gevolgen van problematisch qatgebruik is wellicht zinvol, waarbij opgemerkt moet worden dat voorlichting vanuit de Somalische gemeenschap zelf naar verwachting het meest effectief is. Ik zal met Stichting Somaliërs Haarlem en Omgeving bespreken of en op welke wijze de gemeente de Somalische gemeenschap mogelijk kan faciliteren bij het organiseren van deze voorlichting.

Met vriendelijke groet,

Jack Chr. van der Hoek